

Nr 60.

Utlåtande i anledning av väckt motion om översyn av gällande bestämmelser angående högre skoglig utbildning som kompetensvillkor för förvaltning av skogar i allmän ägo.

(2:a avd.)

I en inom första kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 208, av herr *Näsgård* har hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om översyn av nu gällande bestämmelser angående högre skoglig utbildning som kompetensvillkor för handhavandet av förvaltningen av skogar i allmän ägo».

Angående de skäl som anförts till stöd för detta yrkande får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande över motionen från domänstyrelsen samt styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut, varjämte Svenska skogsmästareförbundet inkommit med en skrift i ärendet. Vid sin förberedande behandling av motionen har utskottet biträttts av rektorn vid skogsmästarskolan C. Danéll.

Från *rektor Danéll* har till utskottet ingivits en promemoria angående den skillnad i kompetens, som förefinnes mellan å ena sidan från statens skogsmästarskola utexaminerade skogsmästare och å andra sidan intill år 1938 utexaminerade forstmästare. I nämnda promemoria har anförts följande:

Forstmästarkursen omfattade icke fullt två år. Om avdrag göres för uppehåll mellan terminerna återstår en studietid av omkring $1\frac{3}{4}$ år.

Skogsmästarkursen pågår icke fullt ett år, vartill bör läggas den tid om tre månader, då elev äger att kvarstå vid skolan för att fördjupa sig i ett begränsat antal ämnen. Denna möjlighet begagnas av flertalet elever. Skogsmästarkursen kan således sägas omfatta omkring $1\frac{1}{4}$ år.

Inträdesfordringarna vid forstmästarkursen voro realexamen och två års skogspraktik.

Inträdesfordringarna vid skogsmästarskolan äro antingen realexamen och två års skogspraktik eller skogsskola (ettårig) med kvalificerade betyg. Högst en fjärdedel av de från skogsskolorna utexaminerade torde bli kvalificerade för inträde vid skogsmästarskolan. (Förutom nu nämnda kategorier antagas elever med viss jordbruksutbildning m. m. Denna kategori kan i detta sammanhang lämnas å sido med hänsyn till bristande möjlighet att göra jämförelse med forstmästarnas förutbildning.)

Av jämförelsen framgår, att kurstiden vid skogsmästarskolan är ett halvt år kortare än vid forstmästarkursen samt att inträdesfordringarna för sökande med realexamen äro ungefärligen desamma. Skillnaden mellan forstmästar- och

skogsmästarkursen blir dock mindre än som synes härav, då man beaktar att genomgången skogsskola med sådana betyg, som erfordras för inträde vid skogsmästarskolan, visat sig vara en avgjort säkrare grund för fortsatta skogliga studier än realexamen och skogspraktik.

Bland omständigheter, som bidraga till att ytterligare utjämna skillnaden mellan forstmästar- och skogsmästarutbildningen, kan nämnas, att internatförläggningen vid skogsmästarskolan otvivelaktigt befordrar intensiteten i studierna samt att den skogligt-tekniska undervisningen bestrides av en lärare med, förutom skoglig, även teknisk utbildning.

Vid skogsmästarskolan kan man visserligen icke, på sätt som skedde vid forstmästarkursen, anställa lärare som vissa timmar i veckan under en eller flera terminer undervisar i specialämnena. Skolans belägenhet omöjliggör detta. Denna nackdel synes emellertid mer än väl uppvägas av fördelarna med den form för undervisning genom speciallärare, som genomförs vid skogsmästarskolan. Denna undervisning koncentreras till ett eller ett fåtal besök vid skolan av specialläraren. Årligen undervisa icke mindre än 25—30 sådana speciallärare vid skolan, experter på skilda läroämnen eller ämnesavsnitt. Bland dessa märkas professorer och andra befattningshavare vid skogshögskolan och skogsforskningsinstitutet samt befattningshavare i domänverket, skogsstyrelsen, skogsvårdsstyrelser, skogsägareföreningarnas riksförbund, skogs- och flottningsinspektionen, skogsbolag, skogsindustrien ävensom en lantmannaskolorektor och en jurist m. fl. Den mångsidiga belysning av de skogliga problemen, som vinnes härigenom, har visat sig mycket värdefull.

Vid promemorian fanns fogad följande uppställning, utvisande anställningsförhållandena den 30 maj 1947 för de 41 skogsmästare, som utexaminerats från de två första lärokurserna vid statens skogsmästarskola:

Arbetsgivarekategori etc.	Antal skogsmästare	Arbetsuppgifter
Statstjänst	7	4 skogsindelnings- och vägför- rättningsmän i domänver- ket, 1 yrkeslärare vid skogs- mästarskolan, 2 yrkeslärare vid skogsskolor.
Skogsvårdsstyrelser	9	2 förste länsskogvaktare, 1 länsskogvaktare utan di- strikt, 2 bitr. och 1 extra länsskogvaktare, 3 arvodes- anställda (samtliga utom förste länsskogvaktarna med huvudsakligen skogstekniska uppgifter).
Skogsägareföreningar	8	3 assistenter åt affärsledare, 1 medlemskonsulent, 4 skogs- inspektorer.
Skogsbolag	10	7 assistenter åt förvaltare etc., 3 skogsindelningsförrättare.

Arbetsgivarekategori etc.	Antal skogsmästare	Arbetsuppgifter
Andra bolag m. m.	3	1 skogs- och lantbruksinspektör, 1 biträde vid Värmlands skogsarbetsstudier, 1 indelningsförrättare hos privat skogsbyrå.
Häradsallmänning	1	Skogsindelningsförrättare.
Egen verksamhet	3	2 handha förvaltningen av egna skogs- och jordbruk, 1 diverse arbeten.
Summa	41	

Beträffande denna uppställning har i promemorian anförts, att därav framginge, att de hittills utexaminerade skogsmästarna i huvudsak tagits i anspråk för uppgifter av den art, som avsåges i 1 § Kungl. Maj:ts stadga för statens skogsmästarskola, d. v. s. för tjänster där högre kompetens än skogsskola vore erforderlig.

Domänstyrelsen har i sitt yttrande anfört följande:

Enligt motionen skall den föreslagna översynen av stadgade kompetensvillkor omfatta gällande bestämmelser i detta avseende för skogar i allmän ägo.

Domänstyrelsen förutsätter, att från en dylik översyn skola undantagas under styrelsens direkta vård och förvaltning ställda skogar ävensom vissa av de skogar, som äro underkastade styrelsens tillsyn och kontroll. Särställning synes böra kunna komma i fråga för i domänverkets senaste årsberättelse (»Domänverket 1945») under beteckningarna »skogar å allmänna inrättningars hemman, som icke innehavas med stadgad åborätt» samt »städers skogar» redovisade fastigheter. Beträffande båda dessa kategorier gäller (SFS 17/1894 och 79/1903 respektive 79/1903), att vederbörande myndighet eller inrättning äger rätt att själv anställa från skogsinstitutet utexaminerad person som förvaltare under domänstyrelsens tillsyn och kontroll. För hithörande skogar av mindre och eventuellt medelstor storleksordning kan — under vissa, i det följande närmare angivna förutsättningar — avgångsexamen från statens skogsmästarskola i Skinnskatteberg antagas erbjuda garanti för tillräcklig kompetens. Någon allmän sänkning av kompetensvillkoren för förvaltare av dessa skogar bör dock enligt styrelsens mening icke komma i fråga med hänsyn till det stora antal värdefulla och ur förvaltningssynpunkt krävande skogar, som tillhöra denna grupp.

Övriga skogar i allmän ägo, för vilka särskild lagstiftning i berörda hänseende gäller, äro häradsallmänningar, allmänningsskogar i Norrland och Dalarna samt skogar under 1932 års ecklesiastika boställsordning. Beträffande de båda förstnämnda kategorierna stadgas (SFS 107/1932 respektive 297/1938) att för dessa anställd förvaltare skall innehava högre skoglig utbildning, men att Konungen i särskilda fall äger medgiva dispens härifrån. Någon motsvarande dispensklausul finnes däremot icke beträffande de ecklesiastika skogar, för vilkas vård Kungl. Maj:t förordnat om anlåtande av biträde med högre skoglig utbildning.

I motionen föreslagen översyn synes alltså kunna begränsas till bestämmelserna rörande skogar å allmänna inrättningars hemman, som icke innehavas med stadgad åborätt, städernas skogar samt under 1932 års ecklesiastika boställsordning hörande skogar.

I detta sammanhang får styrelsen erinra om att styrelsen i underdånig skrivelse den 19 november 1946 föreslagit behörighet för från statens skogsmästarskola utexaminerade att innehava vissa lärarbefattningar inom domänverket.

Styrelsen får framhålla, att bland annat de starkt varierande förkunskaper, som berättiga till inträde vid nämnda skola, torde nödvändiggöra individuell prövning av vederbörandes kvalifikationer och att därför någon generell kompetensförklaring knappast torde kunna ifrågakomma.

Från skogsmästarskolan har hittills endast en årskurs utexaminerats. Någon på erfarenhet grundad uppfattning om de utexaminerades användbarhet i förvaltartjänst föreligger alltså ännu icke. Med hänsyn härtill vill styrelsen, som — med ovan angiven begränsning — icke i princip vill motsätta sig en i enlighet med den framlagda motionen verkställd översyn, ifrågasätta om icke denna bör anstå i avvaktan på närmare erfarenhets vinnande.

Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut har i sitt utlåtande förklarat, att styrelsen i likhet med skogshögskolans lärarråd icke hade något att erinra mot att en översyn i av motionären angiven riktning företoges av gällande bestämmelser rörande biträde vid vård av skogar i allmän ägo.

Svenska skogsmästareförbundet har i sin förenämnda skrift hemställt, att utskottet måtte föreslå riksdagen besluta om bifall till förevarande motion.

Enligt stadgan för statens skogsmästarskola har denna skola till uppgift att genom teoretisk och praktisk undervisning meddela sådana kunskaper i skogshanteringen, som erfordras bland annat för förvaltare i det mindre och medelstora skogsbruket samt för vissa andra befattningshavare i allmän och enskild tjänst inom skogsbruk och träförädling, där högre kompetens än som kan erhållas vid skogsskola är önskvärd. Från skogsmästarskolan, som inrättades efter beslut av 1944 års riksdag, ha hittills utexaminerats två årskurser. Av den i det föregående intagna uppställningen framgår, att de utexaminerade eleverna, skogsmästarna, i stort sett tagits i anspråk för avsedda uppgifter.

Såsom i motionen antytts är det för närvarande, med visst undantag, icke möjligt för skogsmästare att erhålla anställning såsom förvaltare av skogar i allmän ägo. Under begreppet skogar i allmän ägo torde i enlighet med vad domänstyrelsen i sitt i ärendet avgivna utlåtande anfört böra innefattas följande skogar, nämligen skogar under domänstyrelsens direkta vård och förvaltning ävensom skogar, som äro underkastade styrelsens tillsyn och kontroll, skogar å allmänna inrättningars hemman, som icke innehavas med stadgad åborätt, städernas skogar, häradsallmänningar, allmänningsskogar i Norrland och Dalarna samt skogar under 1932 års ecklesiastika boställsordning. I fråga om samtliga dessa skogar gäller, att för innehavare av befattning såsom förvaltare erfordras antingen jägmästar- eller forstmästar-

Utskottet.

examen. Beträffande förvaltartjänster avseende häradsallmänningar samt allmänningsskogar i Norrland och Dalarna äger emellertid Kungl. Maj:t i särskilda fall medgiva dispens från nämnda kompetensbestämmelser. Med hänsyn till att i vissa fall svårigheter synas föreligga att såsom förvaltare av hithörande skogar erhålla jägmästare och då forstmästarexamen numera avskaffats, synes det kunna ifrågasättas huruvida icke skogsmästare skulle kunna uppehålla förevarande förvaltarbefattningar. Den i ärendet förebragta utredningen har bibringat utskottet den uppfattningen, att skogsmästarexamen i åtskilliga fall skulle giva kompetens för dessa tjänster. Utskottet vill därför biträda motionärens förslag att en översyn nu företages av gällande bestämmelser rörande förvaltning av skogar i allmän ägo för att möjliggöra att förvaltartjänster må kunna besättas med därför lämpade skogsmästare. I likhet med domänstyrelsen anser emellertid utskottet att från denna översyn böra undantagas under domänstyrelsens direkta vård och förvaltning ställda skogar ävensom vissa av de skogar, som äro underkastade styrelsens tillsyn och kontroll.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till motionen I:208, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en översyn av nu gällande bestämmelser angående kompetensvillkoren för handhavandet av förvaltningen av skogar i allmän ägo.

Stockholm den 14 juni 1947.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Carl Edmund Eriksson, Alfred Andersson, Anderberg, Nils Olsson, friherre Beck-Friis och herr Hagman; samt

från andra kammaren: herrar Andersson i Löbbo, Ericsson i Sörsjön, Carlström, Mäler, Lundbom och Andersson i Surahammar.

Reservation

av herr Carlström.